

CARNESTOLTES

-UNA SOCIETAT QUE CANVIA-

Rua de Carnestoltes a Barcelona. 28 de febrer de 1933.

Autor: Sagarra i Torrents.

ANC1-585-N-9137

Descripció

La imatge correspon a una fotografia química en blanc-i-negre, de dimensions 9x12, presa a la cruïlla del passeig de Gràcia i de l'avinguda del 14 d'abril, a Barcelo9na, durant la celebració de la rua de Carnestoltes de l'any 1933.

Interès del document

El document ens mostra la celebració de la rua de Carnestoltes, un esdeveniment que encara avui dia es recrea als carrers de les nostres pobles i ciutats i ens dona , la imatge ens dóna prova de la continuïtat de les tradicions i costums populars al llarg del temps.

D'altra banda, la imatge també ens il·lustra el clima de tolerància en el qual es fa patent la possibilitat d'expressar-se lliurement propi del context polític i social de l'època en què la fotografia va ser presa.

A més, també es poden identificar aspectes propis d'aquella societat, la qual estava sent objecte d'un profund canvi a escala social i cultural, en què les noves idees polítiques i culturals, modes i corrents artístiques van contribuir al naixement i consolidació d'una societat cada vegada més dinàmica, cosmopolita i moderna.

Context

El Carnaval és una festa documentada des de l'Edat Mitjana i tot i que se sap que deriva d'antigues festivitats precristianes, aquesta celebració es caracteritza per les seves marcades connotacions religioses. Antigament, el Carnaval era una festivitat en què la gent es disfressava, es tapava la cara i es dedicava a passar-s'ho bé abans de l'anomenat *dimecres de cendra*, quan comença la Quaresma. Durant els 40 dies que durava la Quaresma, els fidels havien de privar-se de determinats plaers i portar una vida basada en el recolliment personal i l'abstinència, de manera que el Carnaval era una manera de celebrar l'arribada de la Quaresma tot entregant-se a l'excés i a la disbauxa.

Al llarg dels segles, la festa de Carnaval es va globalitzar i va anar experimentant canvis d'acord amb els gustos i tradicions de cada societat, si bé mantenint trets comuns arreu del planeta. A Espanya, el Carnaval és una festivitat amb molta història i en funció de les diverses regions del país la celebració denota estar influenciada per tradicions populars pròpies. Per exemple, a Catalunya, el Carnaval rep el nom de Carnestoltes i, tradicionalment, cada dimecres de cendra hi havia el costum de recrear la història d'un enfrontament fictici entre la Vella Quaresma i el Rei Carnestoltes, que sempre culminava amb la victòria de la primera sobre el segon i el conseqüent inici de la Quaresma.

Al llarg del primer terç del s. XX, la societat catalana i barcelonina van ser objecte d'un profund procés de canvi. El desenvolupament econòmic, el creixement de la població i les ciutats, el naixement i difusió de noves idees provinents d'Europa en el camp de la cultura, l'art i la ciència i el sorgiment de noves organitzacions i moviments polítics i socials van provocar una progressiva modernització i dinamització de la societat catalana. Aquesta societat, efervescent i oberta als canvis, va absorbir fàcilment les noves idees, plantejaments, corrents i modes que inundaven el país, fet que va permetre i possibilitar el pas definitiu de la societat catalana a l'era contemporània. Així doncs, tot i que les antigues tradicions i celebracions es van mantenir, d'altres aspectes i costums propis de la societat tradicional van començar a desaparèixer o bé a reduir-se a expressions i manifestacions folklòriques o reminiscències del passat.

El transcurs d'episodis caracteritzats per la convulsió i la violència van esperonar els anhels de llibertat i participació d'aquella societat, que va arribar al seu punt culminant amb la proclamació de la República. La proclamació de les llibertats de culte, d'opinió, associació i expressió, la reimplantació de les institucions autonòmiques catalanes,

l'auge dels moviments feministes que reclamaven la igualtat de les dones i les noves polítiques progressistes engegades des de les institucions públiques van crear el clima adient perquè aquella societat pogués expressar-se i continuar fent el seu camí cap a la modernitat d'acord amb l'esperit dels nous temps. Així doncs, s'explica que naixessin múltiples partits, sindicats i associacions de tot tipus, es publicuessin rotatius, revistes i diaris de totes les tendències amb la finalitat de difondre els ideals i idearis dels respectius moviments amb els quals estaven vinculats o s'identificaven, se celebrassin actes de naturalesa molt diversa i es fes patent l'activa militància de la societat en moviments i organitzacions de naturalesa molt diversa.

En aquest context, la festivitat de Carnestoltes ens pot ajudar a identificar molts aspectes d'aquella nova societat, perquè ens permet observar les modes, els gustos i les concepcions de les gents que van participar-hi tot posant de manifest les seves preferències i actituds davant la vida, tant a escala quotidiana com a escala políticossocial.

No obstant això, aquesta demostració de llibertat i vitalitat ciutadana va quedar escapçada amb l'arribada de la dictadura del general Franco, en què la festivitat de Carnestoltes va ser pràcticament prohibida fins els anys 60'. Aquest fet va obeir, bàsicament, a dues raons: per una banda, l'origen pagà i els aspectes socials i culturals inherents a la festivitat, els quals xocaven frontalment amb l'esperit conservador i el fervorós enaltiment de la moral i tradició catòlica més reaccionària, un dels pilars del nou règim d'ençà que gran part de l'Església espanyola va donar el seu suport moral als exèrcits franquistes. D'altra banda, si bé quasi sempre com excusa per justificar la raó anterior, el Carnestoltes va ser prohibit per motius de seguretat davant la possibilitat d'organitzar actes o atemptats subversius perpetrats per una oposició política i militar, que si bé molt debilitada i pràcticament desarticulada, es mantenia latent.

Amb tot, l'adveniment dels nous temps i la tímida però progressiva obertura del règim va permetre que s'anessin restaurant alguns actes o celebracions. Aquest fet va permetre recuperar lentament les tradicions pròpies de la festivitat de Carnestoltes. Finalment, amb l'arribada de la democràcia, les festes de Carnaval van recuperar la seva hegemonia i les seves tradicions, tan llargament reprimides, per tornar a fer d'aquells dies unes jornades de gresca i despreocupació.

Qüestions:

- Observeu els homes i dones del camió. Digueu de què van disfressats.
- Després d'haver identificat les disfresses, poseu-ho en relació amb la festivitat de Carnestoltes i els canvis que s'havien anat produint en la societat catalana des de principis del s. XX.
- Observeu la inscripció de la carrossa. Tot fent una cerca simple amb el navegador, identifiqueu de quina organització es tracta, digueu quina era la

seva naturalesa i ideologia i poseu-ho en relació amb el context polític i social de l'època en què la fotografia va ser presa.

Per continuar indagant:

Fonts arxivístiques

Documents no textuais

Carrossa a la Plaça Cinc d'Oros durant la celebració del Carnestoltes. 1931-1933. Autor: Joan Bert i Villa. ANC1-64-N-1465.

Carrossa a la Plaça Cinc d'Oros durant la celebració del Carnestoltes. 1931-1933. Autor: Ramon Claret/ Joan Bert. ANC1-64-N-1471.

Carrossa al Passeig de Gràcia durant el Carnestoltes. 1931-1933. Autor: Ramon Claret/ Joan Bert. ANC1-64-N-1475.

Carrossa a la Plaça Cinc d'Oros durant el Carnestoltes. 1931-1933. Autor: Ramon Claret/ Joan Bert. ANC1-64-N-1482.

Carrossa guardonada amb el primer premi a la rua de Carnestoltes a Barcelona. 11 de febrer de 1932 – 14 de febrer de 1932. Autor: Sagarra i Torrents. ANC1-585-N-9171.

Carnestoltes infantil a Barcelona. 28 de febrer de 1935. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-4260.

[Carnestoltes a Vilanova i la Geltrú]. 1930. Autor: Gabriel Casas i Galobardes. ANC1-5-N-8425.

[Carnestoltes a Vilanova i la Geltrú]. 1930. Autor: Gabriel Casas i Galobardes. ANC1-5-N-8423.

[Carnestoltes a Vilanova i la Geltrú]. 1930. Autor: Gabriel Casas i Galobardes. ANC1-5-N-8431.

Retrat de grup amb motiu d'un ball de Carnestoltes. Febrer de 1935 – març de 1935. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-9193.

Retrat de grup amb motiu d'un ball de Carnestoltes. Gener de 1932 – febrer de 1932. Autor: Sagarra i Torrents. ANC1-585-N-9248.

Retrat de grup amb motiu d'un ball de Carnestoltes organitzat pel Club Femení i d'Esports de Barcelona. 30 de gener de 1932 – 31 de gener de 1932. Autor: Sagarra i Torrents. ANC1-585-N-9235.

Retrat d'un nen disfressat pel Carnestoltes. 1931-1933. Autor: Ramon Claret/ Joan Bert. ANC1-64-N-1488.

Retrat d'uns nens disfressats. 1925-1935. Autor: Foto Ferran. ANC1-21-N-11292.

Rua de Carnestoltes a Barcelona. 15 de febrer de 1931. Autor: Gaspar Sagarra i Torrents. ANC1-585-N-9063.

Rua de Carnestoltes a Barcelona. 28 de febrer de 1933. Autor: Sagarra i Torrents. ANC1-585-N-9135.

Rua de Carnestoltes a Barcelona. 28 de febrer de 1933. Autor: Sagarra i Torrents. ANC1-585-N-9145.

Rua de Carnestoltes a Barcelona. 28 de febrer de 1933. Autor: Sagarra i Torrents. ANC1-585-N-9157.

Rua de Carnestoltes a Barcelona. Febrer de 1935 – març de 1936. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-9197.

Altres fonts

Bibliografia

BAROJA CARO, Julio. *El Carnaval: análisis histórico-cultural*. Madrid: Alianza, 2006.

GONZÁLEZ CALLEJA, Eduardo [et al.]. *La Segunda República Española*. Madrid: Pasado y Presente, 2015.

PAREDES, Javier. *Historia de España contemporánea*. Barcelona: Ariel, 1998.

RISQUES, Manel (dir.). *Història de la Catalunya Contemporània*. Barcelona: Pòrtic, 1999.

SÁNCHEZ, Luis. *El Carnaval en Europa*. Madrid: Miraguano, 2007.